Vojtech Majling
Branislav Majling

Slovensko, rodný náš kraj

hory, krajina, človek
ľudové remeslá
zvyky a tradície

Lindeni

Slovensko – rodný náš kraj

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Vojtech Majling, Branislav Majling
Slovensko – rodný náš kraj – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s.,

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

VOJTECH MAJLING – BRANISLAV MAJLING

SLOVENSKO, RODNÝ NÁŠ KRAJ

Čo vráska, to kus života,
narodila sa tu pod horami,
tu prekročila prah svojej staroby,
tu nájde aj svoj hrob.

OBSAH

SLOVO NA ÚVOD 6
VITAJTE NA SLOVENSKU 7
PÚTE VODY A JEJ PREMENY 11
DOTYKY S NEBOM A KONČIARMI 19
PAMÄŤ KAMEŇA 27
HORA – MAŤ NAŠA 34

- Dorobník 36
- Starý strom 37
- Poézia z dreva 38
- Človek a drevo 39
- Drevený dom – teplo domova 40

PAMIATKOVÉ REZERVÁCIE ĽUDOVEJ ARCHITEKTÚRY 43

ČIČMANY 43
OSTURŇA 44
ŽDIAR 45
SEBECHLEBY 46
VLKOLÍNEC 47
ŠPANIA DOLINA 48

- Drevené vyrezávané kríže 52

DREVENÉ KOSTOLY 54

- Ocenené pamiatky 54

U NÁS TAKÁ OBYČAJ 61

JAR 62
VEĽKÁ NOC 69

- Spôsoby zdobenia kraslíc 73
- Stavanie májov 76

LETO 78

- Starodávna kosba 79
- Turíce 80
- Jána 80
- Žatva – čas nového chleba 83
- Dožinkové vence 87

JESEŇ 89

- Oberačka hrozna 90
- Rukovačka regrútov 92
- Mitrovanie 93
- Sviatok všetkých svätých 95

ZIMA 96

- Priadky 97
- Stridžie dni 99

VIANOCE 101

- Štedrý deň 101
- Božie narodenie 103
- Štefan 103
- Silvester 104
- Nový rok 104
- Traja králi 106
- Fašiangy 107
- Fašiangové masky na Slovensku 111

SLOVENSKÁ SVADBA 112

- Vohľady 114
- Pytačky 114
- Zálety 114
- Zásnuby 115
- Ohlášky 115
- Pozývanie na svadbu 115
- Rozlúčka so slobodou 116
- Znakové predmety svadobného sprievodu – svadobná zástava 117
- Svadobný stromček 117
- Svadobný koláč „radostník“ 118
- Obliekanie nevesty 118
- Príchod ženícha po nevestu 119

OBSAH

- Svadobná odobierka 119
- Svadobný sprievod 120
- Prehradzovanie cesty 121
- Svadobná hostina 122
- Odchod nevesty z domu 122
- Príchod nevesty do domu ženícha 123
- Skladanie venca 124
- Čepčenie 125
- Prenášanie – prevoz výbavy 126
- Svadobná družina 127
- Družba 127
- Družička (družica, druska) 128
- Starejší (svat, starušina, stárek, starosta) 128
- Starejšia (široká, svatka, zásedka, poprdajná, starostina) 129
- Posvadobné zvyky 129

ĽUDOVÉ REMESLÁ 131

- Zrod krásy 131
- Výšivkárstvo 133
- Detvianske oplecká 134
- Oplecká 135
- Premeny šúpolia 136
- Čipkárstvo 137
- Šperkárstvo 139
- Drotárstvo 140
- Zvonkárstvo 142
- Kováčstvo 143
- Hrnčiarstvo 145
- Premeny dreva 147
- Bačovský riad 148
- Vareškárstvo 151
- Debnárstvo 151
- Korytárstvo 152
- Ľudové hudobné nástroje 153
- Fujara 154
- Kožušníctvo, brašnárstvo, remenárstvo 157
- Betlehemárstvo 159
- Medovnikárstvo 164

AKO VZNIKALI PIESNE 168

POD ROHÁČOM ŽIJEM 176

- Ozveny spod Pilska 177
- Hudobno-spevácka skupina Pohronci – Banská Bystrica 178
- Goral som ja Goral 179
- Spievajte husličky 180
- Huslista a spevák od Čierneho Hrona 182
- Zlaté spomienky 183
- Nezabúdaj 184
- Ozvi sa mi, ozvi... 184
- Matka 186
- Domov 187
- Amerikán 187
- Čakajúca mať 188
- Moje útechy 188
- A vy stará mať, starý otec 189
- Vyznanie 189
- Spievanky 190
- Rodí sa nová krása 191
- Na slniečku 192
- Moja mama 192
- Taká to bola krajina 193
- Pamäť dávneho času 194
- Táto krajina 196
- Rozprávka o živote 197
- Zem tvoja, moja... 197
- Husliar zo Sliačov 198
- Za morom 198
- Spomienka 199
- Muzikant 199
- Čas spomínania 200
- Premeny času 201
- Pltníčka z Likavky 201
- Zrod nového života 202
- Fujarášova spomienka 203
- Drotárske Vianoce 203

KRÉDO MÔJHO ŽIVOTA 205

VOJTO A JEHO LÁSKY 206

SLOVO NA ÚVOD

Bolo to vraj dávno, keď prišli národy sveta pred Boží trón vypýtať si od Stvoriteľa dary. Jedni chceli veľké zeme, iní moc a slávu. Na konci dlhého radu stáli skromne Slováci. „Čože tak neskoro, deti moje?“ opýtal sa Stvoriteľ láskavo. „Všetko, čo som mal, som už rozdal.“ Slováci sa poklonili a pokorne riekli: „Nežiadame veľké zeme, ani moc, ani slávu. Ale len to, aby si nás Slovákov navždy vo svojom srdci nosil.“

Zapáčila sa Stvoriteľovi táto prosba, a keďže jeho štedrosť nepozná konca, daroval Slovákom vzácne dary: vieru, nádej a lásku. Daroval im aj ľubozvučnú reč, za priehrštie zvykov, obyčajov a utešené piesne. Požehnal ich ruky, aby vedeli vytvoriť za pomoci srdca a citu nevídanú krásu z každého materiálu, ktorý vo svojom okolí nájdu.

Keď sa Slováci lúčili so Stvoriteľom, dal im ešte jeden vzácny dar – najkrajší kútik sveta pod Tatrami.

Prechádzali sme obaja – otec a syn – po tejto zemi pod Tatrami, po našej rodnej domovine. Všetko, čo sme tam objavili, nahrali, zapísali, no predovšetkým nafotografovali, vám teraz chceme predstaviť a priblížiť. Obrázky zo zvykov a obyčajov vznikli v rokoch 1960 až 1989.

Objavovali sme krásy prírody, dedín, miest, hradov a zámkov. Ale nezabudnuteľné boli predovšetkým stretnutia s ľuďmi a ich spomienkami.

Nech teda táto naša spoločná výpoveď, otca a syna, je nielen obrazovou výpoveďou, ale aj pozvánkou obdivovať a spoznávať krásy Slovenska a život jeho ľudí.

Vojtech Majling a syn Branislav
autori

VITAJTE NA SLOVENSKU

Potichu si hraj tú krásnu melódiu, potichu si spievaj a stále opakuj: *„Toto je tá krásna zem, naše Slovensko. Krajina pod Tatrami – naše rodisko. Kde slnko večer zapadá do brál, kde sa blýska, hromy divo bijú, kde hora odrieka litánie a človek odrieka modlitby svoje.“*

Vysoké Tatry – Malá Studená dolina

Slovensko – čarokrásna krajina v skutočnom geografickom strede Európy. Na malom území (46 036 km²) je sústredené všetko, čo krajina a príroda môže poskytnúť. Z dolín vystúpime na vŕšky, hrebene hôr i veľhôr a s obdivom sa pozeráme do údolí. Plavíme sa po riekach, kúpeme v priehradách, liečime sa v termálnych kúpeľoch. Lezieme na závratné skalné bralá, aby sme o chvíľku zostúpili do podzemného sveta jaskýň. Pozorujeme úrodné roviny i na drevnú hmotu a zver bohaté lesy. Obdivujeme nedotknutú krásu chránených území – národných parkov. Navštevujeme hrady, zámky a kaštiele, mĺkvych svedkov minulosti i bohatstva tejto krajiny zároveň.

Ľudské oko potešia aj staré skvosty majstrov tesárov. Drevenice, zvonice a drevené kostolíky postavené bez jediného klinca. Veľa z tejto krásy môžeme obdivovať nielen v skanzenoch, v múzeách v prírode, ale aj vo viacerých slovenských dedinách. Nájdeme tam aj majstrov starých ľudových remesiel, krásne piesne, zvyky a obyčaje.

Drevená krása – Osturňa

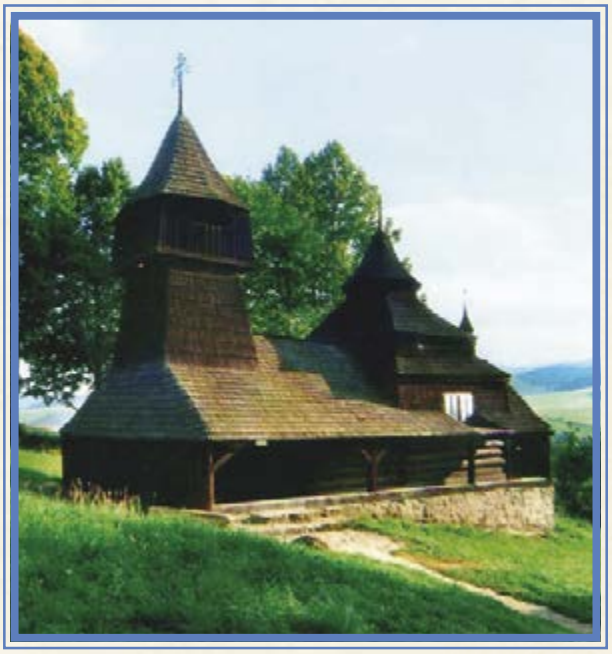
Vyšívačka – Sebechleby

Košikár – Zemplínska Teplica

Drevený kostol – Ruské Bystré

Maľovaná drevenica – Ždiar

Vodopád – Lúčky

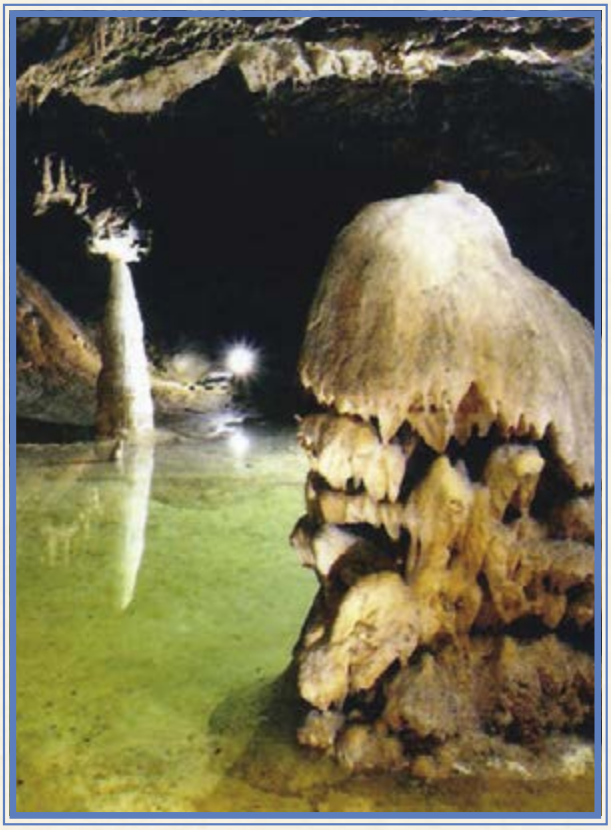
Hrad Likavka

Kostol na Krahuliach – Geografický stred Európy – Kremnické vrchy

Jaskyňa Izbica – Dolný Harmanec

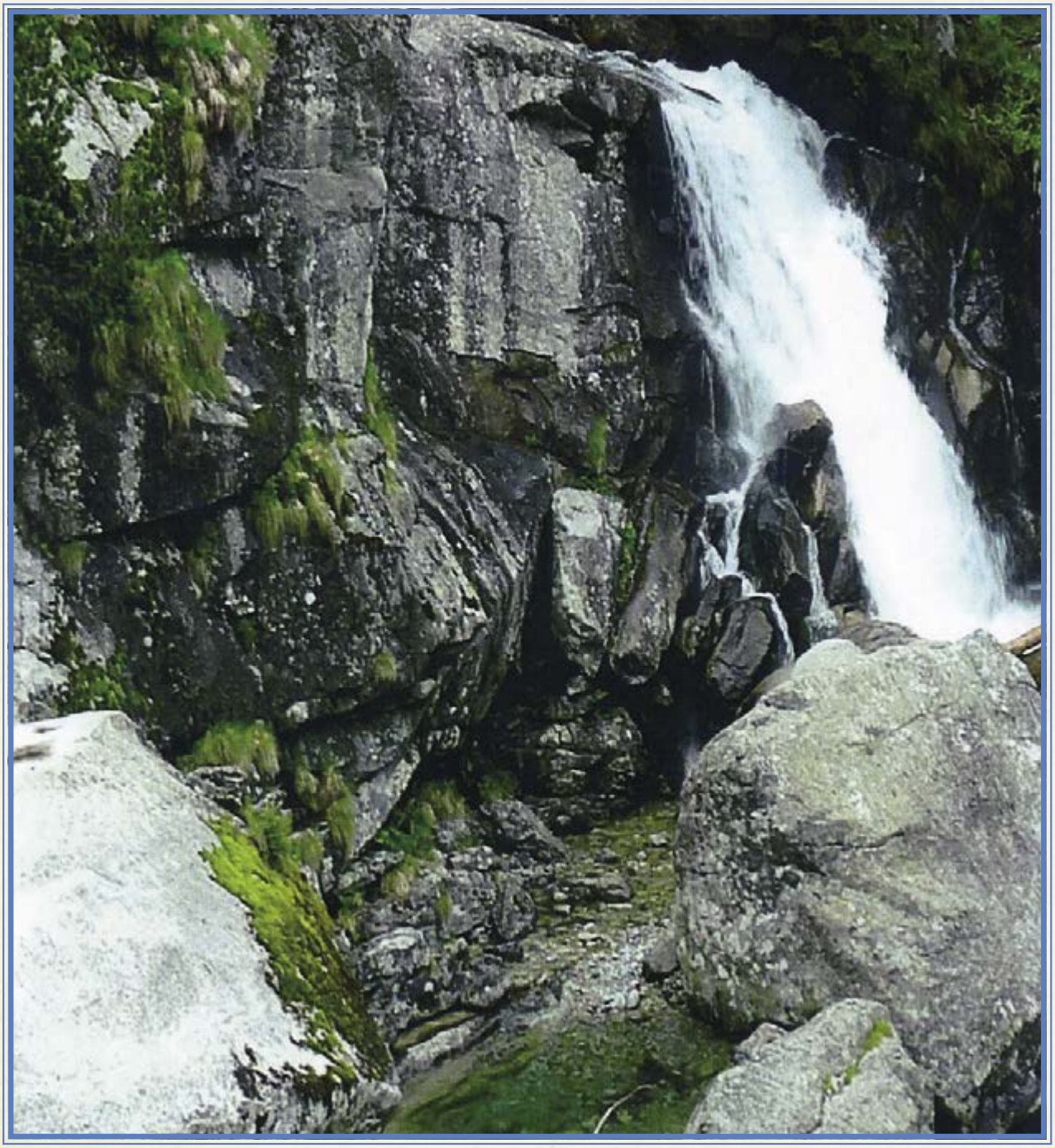

Svetový unikát – Drotárske múzeum – Žilina – Budatín

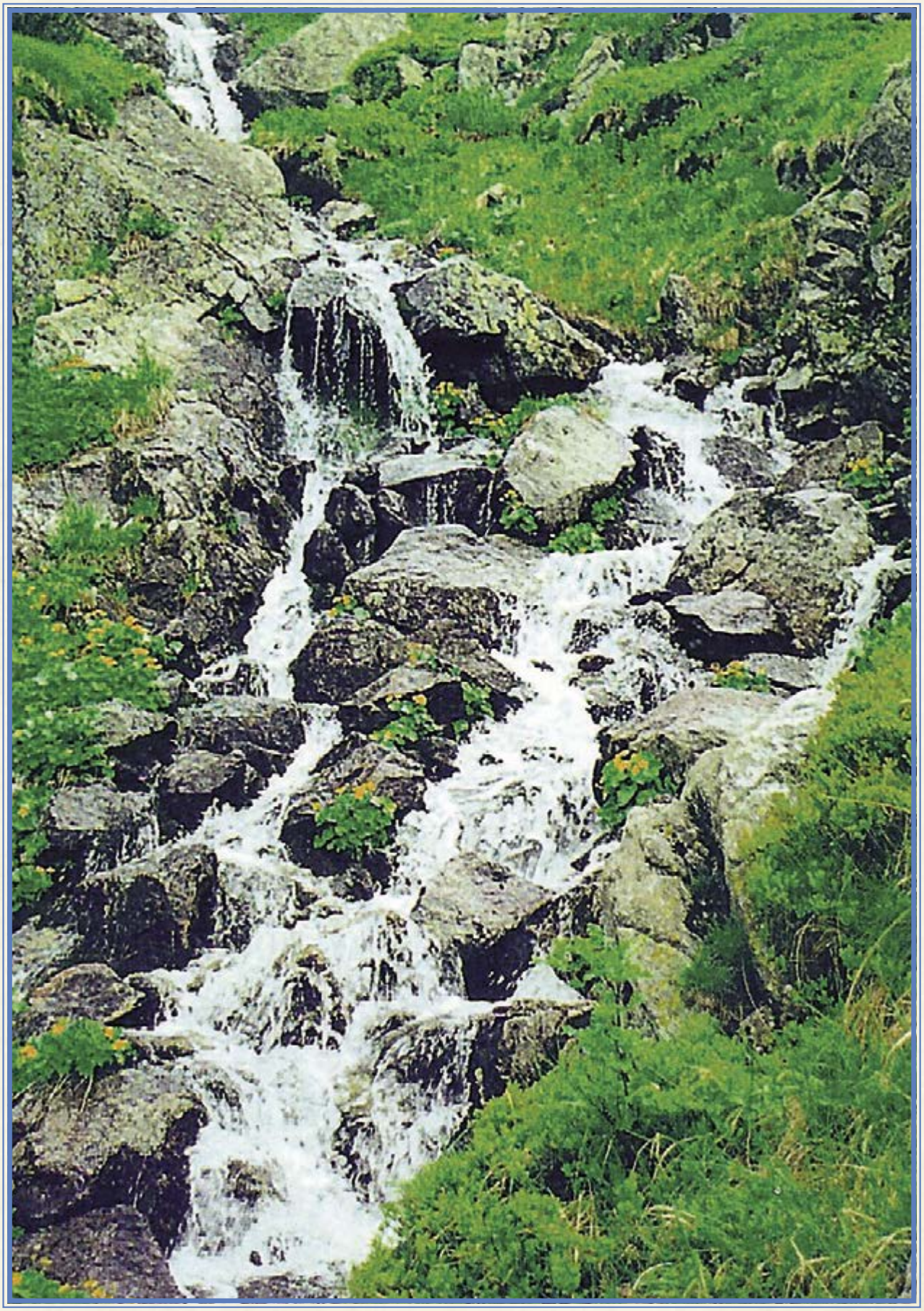

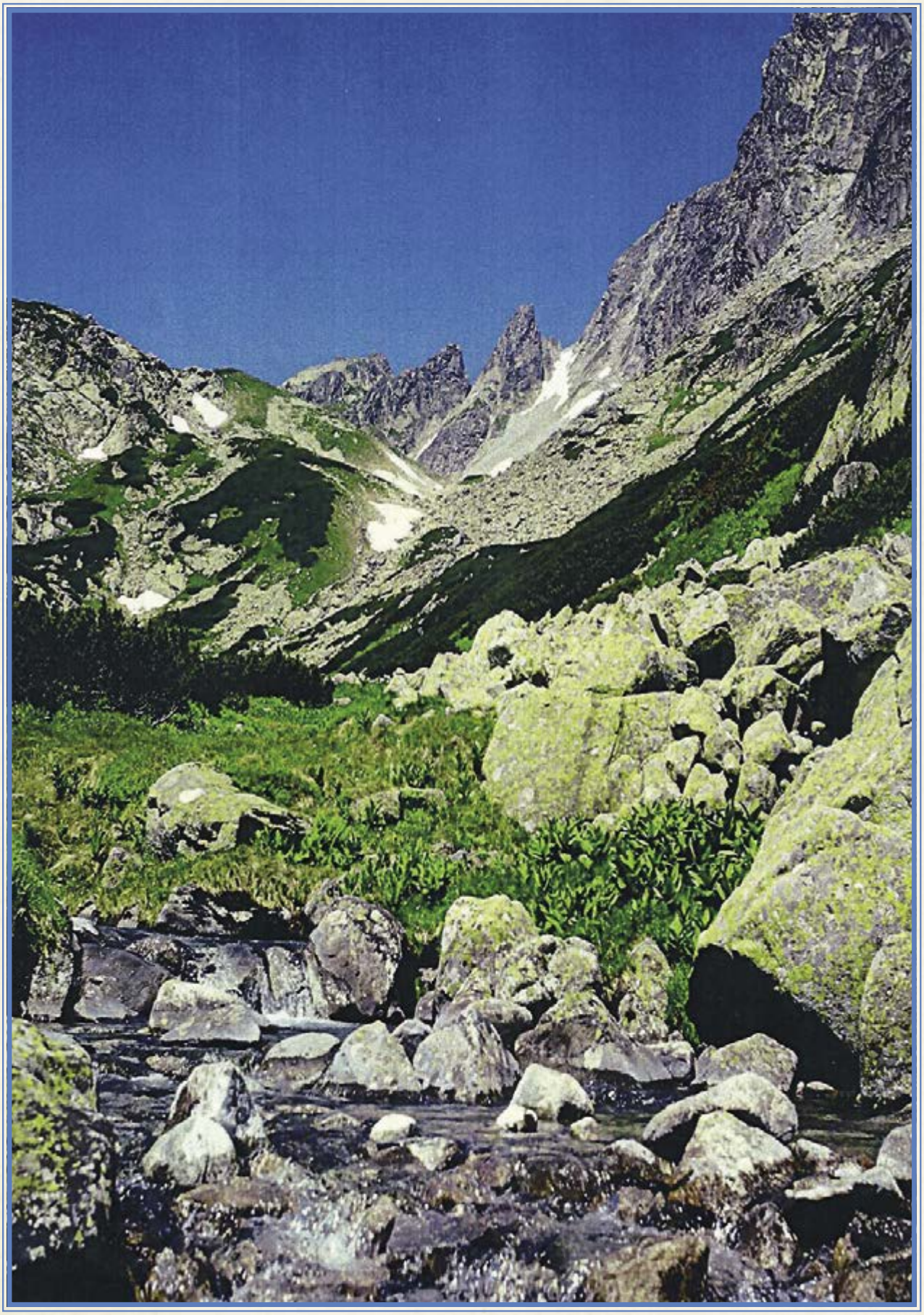
PÚTE VODY A JEJ PREMENY

Snehy sa pohli a premenené na bystriny sa strmhlav rútia dolu do dolín. Ich spenený prúd vytvára novú nevídanú krásu.

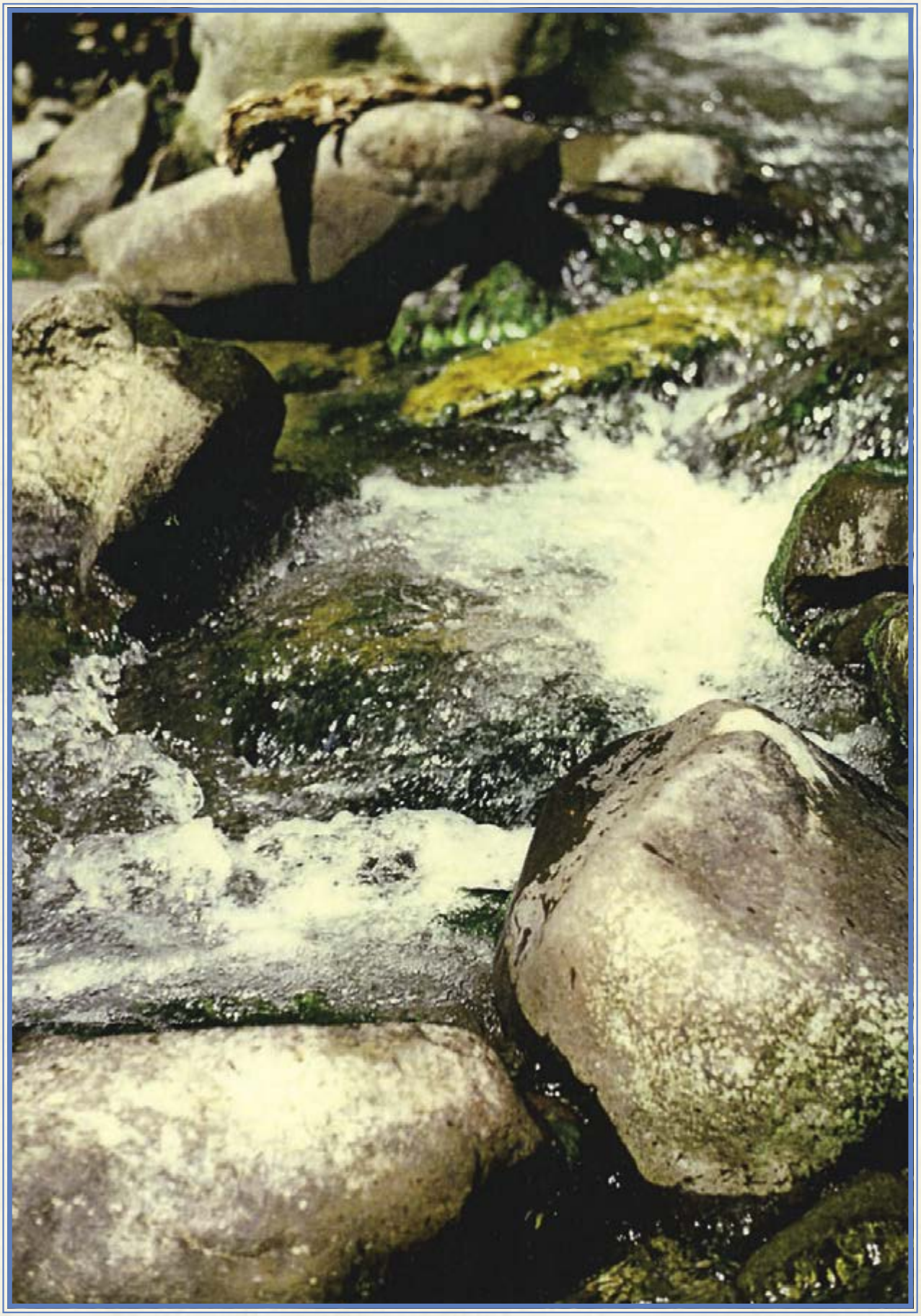

Vodopád Studeného potoka

Veľká Studená dolina

Krása horskej riavy

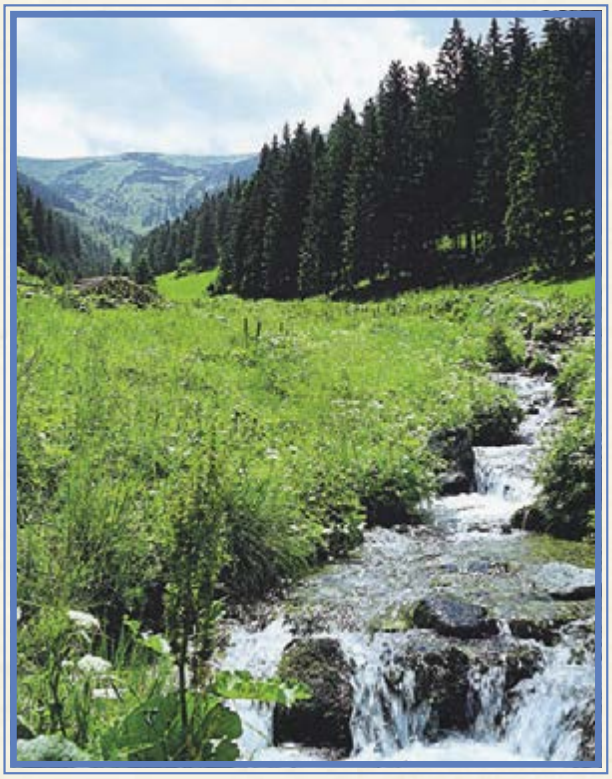

Náhlia sa bystriny vyvierajúce v horách.
Vlnka predbieha vlnku, ktoré šantiac
obmývajú brehy a preskakujú skaly
a skalky. Keď na ne zasvietia slnečné lúče,
razom sa menia, opeknievajú, trblietajú sa.
A ty postoj chvíľku a obdivuj túto krásu.

KRÁSA VODY POD PRAŠIVOU

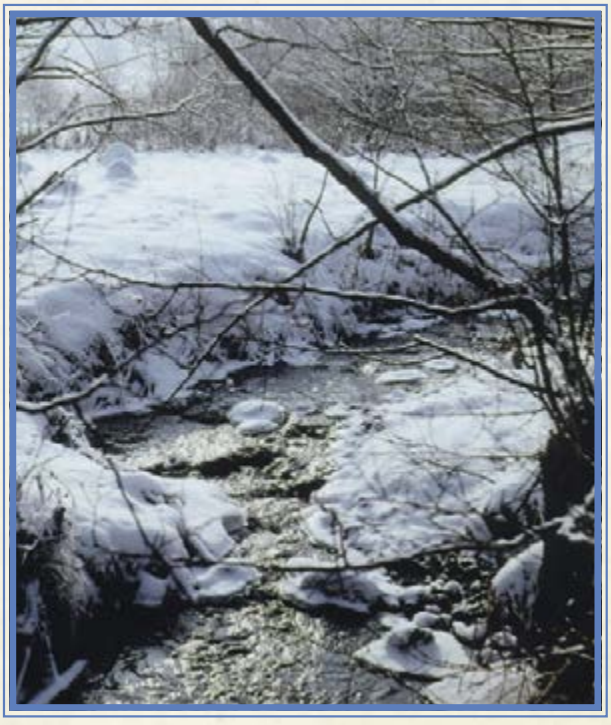
PRAMEŇ HRONA – TELGÁRT

MEANDRE HRONA – TELGÁRT

Potôčik sotva po členky, keď doň vkročíš. Čľupkajú sa v ňom vlnky, akoby poháňané tajomnou silou, spletené v jemnú harmóniu. No huncút vetrík neraz rozvíri pokojnú hladinu a krajinou zaznejú nenapodobiteľné melódie. Každý potôčik má svoj prameň. Zaujímavý je pohľad na malý potôčik, ktorý sa na svojej ceste kľukatí a vytvára meandre.

Potôčik sa prediera cez skaly, tečie po lúčinách, kliesni si cestu horou. No pokiaľ zmohutnie a premení sa na veľtok, ustane a spomalí svoje tempo. Zvažuje cestu, ktorá je do vzdialeného mora ešte taká dlhá, predlhá.

AJ HRON SPOMALIL SVOJE TEMPO

Drevená rizňa – Rakytov, Dolný Harmanec

Neraz sa však aj tak stalo, že keď prišla búrka, malý potôčik sa premenil na veľkú vodu. Podmývala brehy, strhávala mosty, vytápala dediny, brala ľuďom úrodu. No voda bola aj dobrý pomocník. Pomocou nej sa splavovalo drevo z hôr v drevených žľaboch a poháňala vodné mlyny, kde sa mlela múka na nový chlebík.

Vyťahovanie plaveného dreva z rizne

Vodný mlyn – Dunajský Klátov

DOTYKY S NEBOM A KONČIARMI

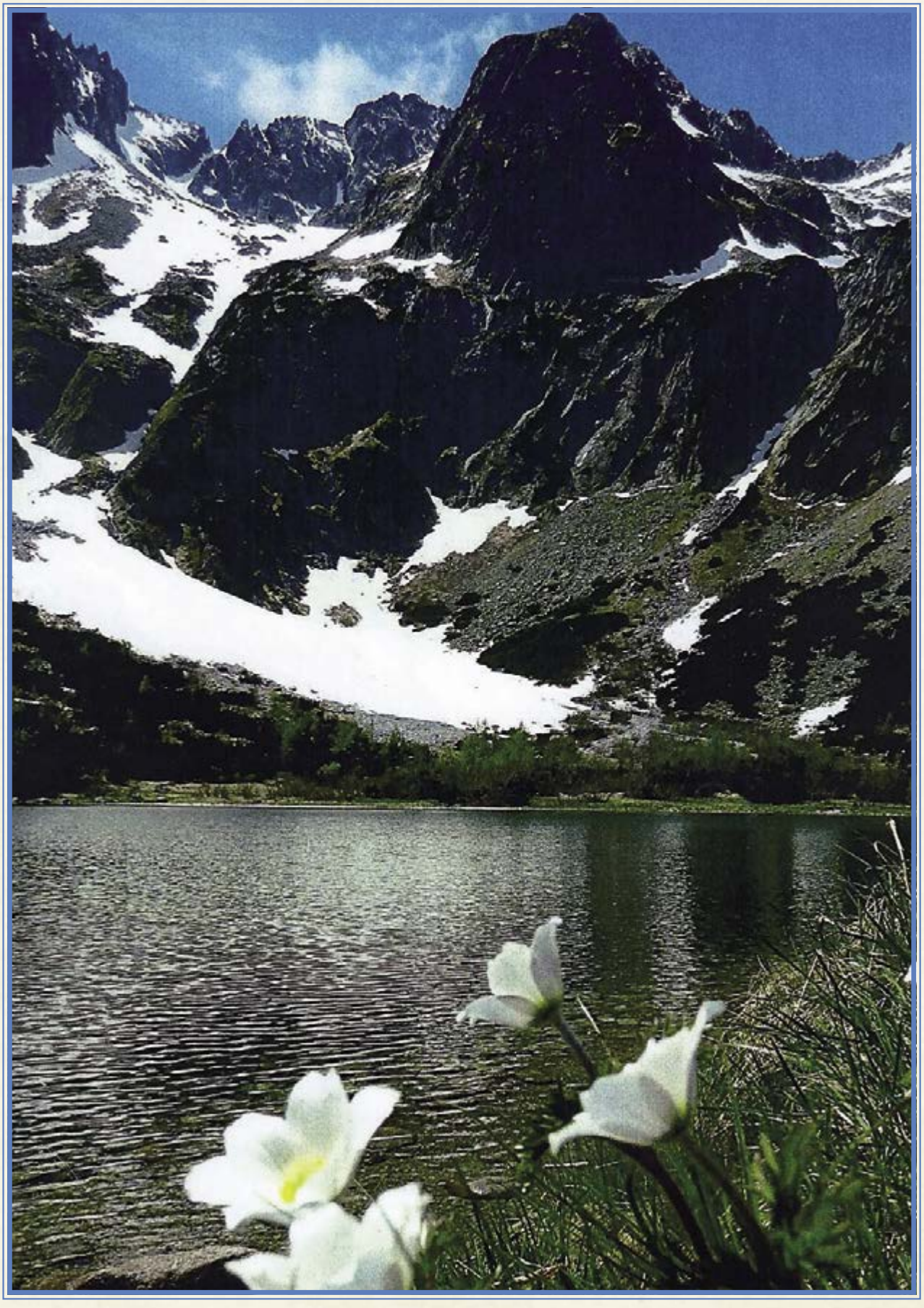
Aj hore, ešte vyššie, na skalných temenách, kde nerastie nič, len kosodrevina, objaví sa z času na čas človek, aby si vychutnal a prežil nevšedný pocit. Pocit dotyku s výšavou a neskutočnosťou, a to všetko v blízkosti hviezd. Kto by závidel svetu paláce a mrakodrapy pri pohľade na katedrály našich veľhôr, pri pohľade na ich končiare?

Neraz si kladieme otázku, kde sa v človeku vzala túžba vystupovať do hôr a dosahovať ich vrcholy. Odpoveď je jednoduchá. Už od detstva máme v sebe ukrytú túto túžbu, tento svoj sen. Krásny detský sen...

Krása tatranských štítov

Nová jar v Doline Zeleného plesa – Vysoké Tatry

Jar na horách skrášlila ešte i kamene či brehy plies. A v srdci hôr tak vzniká neobyčajná výzdoba. Široký a nekonečne priestranný je svet veľhôr, veľkolepý, nadchýnajúci nás krásou.

♣

Jar trpezlivo skrášľuje prírodu. Kvety môžeš obdivovať všade, na lúkach i stráňach. Nezabúda ani na skaly, aj keď tu trsy či kvitnúce lupienky nenájdeš. Srdce človeka, ktorý vystúpil na vrchol hôr, však poteší čo i jeden kvietok. Dívaj sa pozorne a kochaj sa pohľadom a zistíš, že tvoje Slovensko je plné krás.

♣

HÔRNY KRÁSAVEC – KRÍŽNA

OŽÍVAJÚ AJ SKALY...

